

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1483-1487/2528

นายเสีะ ไพรพฤกษ์ โจทก์ เทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช กับพวก จำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 1304, ป.พ.พ. มาตรา 1305, ป.พ.พ. มาตรา 1306, ป.พ.พ. มาตรา 1309, ป.วิ.พ. มาตรา 145, ป.ที่ดิน มาตรา 8

ย่อ / หลักกฎหมาย

คู่ขวางเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน แม้จะตั้งขึ้นขึ้นตามธรรมชาติก็ตาม เมื่อทางราชการยังมิได้ตราพระราชกฤษฎีกาเพิกถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน สำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 8 วรรค 2 (1) แล้ว คู่ขวางย่อมยังคงเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน โจทก์จะเข้าครอบครองนานก็ปีก็ได้กรรมสิทธิ์ไม่จะโอนแก่กันได้ และจะยกอายุความขึ้นต่อสู้แผ่นดินก็ได้เช่นกัน เพราะตกอยู่ในบังคับแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1305, 1306 ดังนั้นแม้โจทก์จะมีหนังสือรับรองการทำประโยชน์สำหรับที่พิพาท (คู่ขวาง) ก็ตาม เอกสารดังกล่าวก็หาไม่ผลผูกพันทางราชการไม่ แม้จะเคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาในคดีระหว่างโจทก์กับ จ.วินิจฉัยว่าที่พิพาท (คู่ขวาง) เป็นของโจทก์และไม่ใช่ที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินก็ตามคำพิพากษาดังกล่าวย่อมไม่ผูกพันจำเลยในคดีนี้ เนื่องจากจำเลยในคดีนี้มีได้เป็นคู่ความในคดีดังกล่าว และคดีดังกล่าวพิพาทกันระหว่างเอกชน มิได้พิพาทกันระหว่างเอกชนกับเทศบาล ซึ่งมีหน้าที่ดูแลสาธารณสมบัติของแผ่นดินในเขตเทศบาลโดยตรง ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 8 วรรคแรก บัญญัติว่า "บรรดา ที่ดินทั้งหลายอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินนั้น ถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้อธิบดีมีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษา และดำเนินการคุ้มครองป้องกันได้ตามควรแก่กรณี อำนาจหน้าที่ดังว่านี้ รัฐมนตรีจะมอบหมายให้ทบวงการเมืองอื่นเป็นผู้ใช้ก็ได้" ดังนั้นเมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้มอบหมายให้เทศบาลมีอำนาจดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินในเขตเทศบาลจำเลยที่ 1 และจำเลย ที่ 2 ในฐานะที่ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีย่อมมีอำนาจคัดค้านการขายที่พิพาท

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องว่าโจทก์เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินซึ่งตั้งอยู่ที่ตำบลท่าซัก อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช เนื้อที่ ๑๐ ไร่ ๓ งาน ๕๐ ตารางวา มีอาณาเขตตามแผนที่สังเขปท้ายฟ้อง โจทก์ทำสัญญาจะขายที่ดินดังกล่าวให้แก่ผู้มีชื่อ จำเลยที่ ๑ โดยจำเลยที่ ๒ ยื่นคำร้องคัดค้านว่าที่ดินของโจทก์เป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน จำเลยที่ ๓ ที่ ๔ และที่ ๖ คัดค้านว่าโจทก์ขายที่ทับที่ดินของจำเลย จำเลยที่ ๔ และที่ ๗ ทำการแทนจำเลยที่ ๓ และที่ ๖ จำเลยที่ ๘ และที่ ๙ บุกรุกเข้ามาในที่โจทก์ การกระทำของจำเลยทั้งเก้าทำให้โจทก์เสียหาย ขอให้พิพากษาว่า โจทก์เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่พิพาท ให้จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๗ ถอนคำคัดค้านให้จำเลยที่ ๘ และที่ ๙ รื้อถอนโรงเรือนออกจากที่พิพาท และให้จำเลยทุกคนใช้ค่าเสียหาย จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ให้การว่าที่พิพาทเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทประชาชนใช้ร่วมกันในทางกสิกรรมมาไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ปี มีชื่อว่าคู่ขวาง จำเลยทั้งสองมีหน้าที่ดูแลรักษาที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินภายในเขตเทศบาล จำเลยที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๖ และที่ ๗ ให้การว่าที่พิพาทตามที่โจทก์ฟ้องจำเลยที่สี่และ

ที่นอกพิพาทที่โจทก์อ้างสิทธิเป็นคู่สาธารณชนซื้อคูขวาง พลเมืองใช้น้ำในคูขวางตลอดมา ต่อมาคูขวางต้นเขิน จำเลยทั้งสองครอบครองโดยสงบและเปิดเผยด้วยเจตนาเป็นเจ้าของติดต่อกันมากกว่า ๑๐ ปีแล้ว จำเลยที่ ๕ ให้การว่าที่พิพาทตามที่โจทก์ฟ้องจำเลยที่ ๕ ส่วนใหญ่เป็นของจำเลยที่ ๕ ส่วนน้อยเป็นเขตคูขวางซึ่งเป็นทางสาธารณะ จำเลยที่ ๕ ครอบครองที่พิพาทโดยสงบและเปิดเผย ย่อมได้สิทธิตามกฎหมาย จำเลยที่ ๘ ที่ ๙ ให้การว่าที่พิพาทตามที่โจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสองเป็นของจำเลยทั้งสอง โดยจำเลยทั้งสองซื้อมาจากผู้มีชื่อและครอบครองทำประโยชน์มาประมาณ ๒๐ ปีแล้ว ขอให้ยกฟ้อง ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง โจทก์อุทธรณ์ทุกสำนวน ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน โจทก์ฎีกาทุกสำนวน ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ฟังได้ว่าที่พิพาทในสำนวนคดีแรกอยู่ในเขตคูขวางอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ทั้งศาลฎีกาเคยวินิจฉัยไว้แล้วว่าคูขวางเป็นทางสาธารณะ โจทก์ซึ่งเป็นคู่ความในคดีดังกล่าวจึงต้องผูกพันตามคำพิพากษานั้น แม้ต่อมาที่พิพาทในคดีสำนวนแรกนี้คือคูขวางจะต้นเขินขึ้นมาตามธรรมชาติก็ตาม เมื่อทางราชการยังมิได้ตราพระราชกฤษฎีกาเพิกถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๘ วรรค ๒ (๑) แล้วคูขวางย่อมยังคงเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน โจทก์จะเข้าครอบครองนานกี่ปีก็ตามก็หาได้กรรมสิทธิ์ไม่ และกรณีย่อมตกอยู่ในบังคับของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๕ และมาตรา ๑๓๐๖ ดังนั้นแม้โจทก์จะมีหนังสือรับรองการทำประโยชน์สำหรับที่พิพาทในคดีสำนวนแรกนั้นก็ตาม เอกสารดังกล่าวก็หาไม่ผูกพันทางราชการไม่ ที่โจทก์กล่าวอ้างว่าได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๗๓/๒๕๑๑ ระหว่างโจทก์กับนายจำเรียม ลิ้มปชาติ วินิจฉัยว่าที่พิพาทในคดีสำนวนแรกนี้เป็นของโจทก์และไม่ใช่ที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้น เห็นว่าจำเลยทุกคนในคดีนี้มีได้เป็นคู่ความในคดีดังกล่าวและคดีดังกล่าวพิพาทกันระหว่างเอกชน มิได้พิพาทกันระหว่างเอกชนกับเทศบาล ซึ่งมีหน้าที่ดูแลที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินในเขตเทศบาลโดยตรง คำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจึงไม่ผูกพันจำเลยในคดีนี้ ข้อเท็จจริงฟังได้ต่อไปว่าจำเลยที่ ๓ ถึงที่ ๙ ต่างเป็นผู้ครอบครองที่พิพาทในสำนวนนี้ ๒ ถึงสำนวนที่ ๕ มิใช่โจทก์ โจทก์ฎีกาข้อต่อไปว่าจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ไม่มีอำนาจหน้าที่คัดค้านการขายที่พิพาทในคดีสำนวนแรก เพราะอำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษาที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้นตกอยู่แก่อำเภอดำเนินการตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ มาตรา ๑๒๒ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๕๕ มาตรา ๔๐ วรรค ๓ และประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๘ พิเคราะห์แล้วเห็นว่าข้อเท็จจริงดังที่ได้วินิจฉัยมาแล้วฟังได้ว่าที่พิพาทในคดีสำนวนแรกเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินซึ่งพลเมืองใช้ร่วมกันอยู่ในเขตเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช สำหรับเรื่องการดูแลรักษาที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้นประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๘ วรรคแรกบัญญัติว่า "บรรดาที่ดินทั้งหลายอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินนั้น ถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้อธิบดีมีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษา และดำเนินการคุ้มครองป้องกันได้ตามควรแก่กรณี อำนาจหน้าที่ดังกล่าวนี้รัฐมนตรีจะมอบหมายให้ทบวงการเมืองอื่นเป็นผู้ใช้ก็ได้" และประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๑ บัญญัติว่า "ทบวงการเมือง" หมายความว่า หน่วยราชการที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาคหรือราชการส่วนท้องถิ่น "รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดินและตามประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๕๗ มาตรา ๑๕ บัญญัติว่า "ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้และตามประมวลกฎหมายที่ดิน

และให้มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานที่ดินและพนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้และประมวลกฎหมายที่ดิน ฯลฯ" ซึ่งข้อเท็จจริงที่โจทก์มีได้โต้แย้งฟังได้ว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้มอบหมายให้เทศบาลมีอำนาจดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินในเขตเทศบาลตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ ๘๙๐/๒๔๙๘ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๙๘ เห็นว่า การมอบหมายดังกล่าวก็โดยอาศัยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๘ วรรคแรก ดังนั้นเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช จำเลยที่ ๑ และจำเลยที่ ๒ ในฐานะที่ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีย่อมมีอำนาจคัดค้านการขายที่พิพาทในคดีสำนวนแรกของโจทก์ซึ่งทับที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินได้ ฎีกาของโจทก์ฟังไม่ขึ้น สำหรับฎีกาข้อต่อไปของโจทก์ที่ว่า คดีสำหรับจำเลยที่ ๔ และที่ ๙ ไม่ขาดอายุความและจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ และบริวารบุกรุกที่พิพาทในคดีสำนวนแรกกับจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๙ จะต้องรับผิดชอบชำระค่าเสียหายให้โจทก์นั้น ศาลฎีกาเห็นว่าเมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าที่พิพาทในคดีสำนวนแรกเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินที่พลเมืองใช้ร่วมกันและจำเลยที่ ๓ ถึงที่ ๙ เป็นผู้มิสิทธิครอบครองที่พิพาทในคดีสำนวนที่ ๒ ถึงสำนวนที่ ๕ ตามแผนที่วิวาทและแผนที่กลางในคดีสำนวนที่ ๕ ดังได้วินิจฉัยมาแล้วข้างต้น กรณีจึงไม่จำต้องวินิจฉัยฎีกาของโจทก์ดังกล่าวอีกต่อไป พิพากษายืน.

องค์คณะ

อำนวย อินทุติ · ดำริ สุภพิโรจน์ · สมศักดิ์ เกิดลาภผล

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://www.thaideka.online/deka/1483-1487/2528>